

Byggeri i Grønland - nu og i fremtiden

Professor Eva Møller, Danmarks Tekniske Universitet

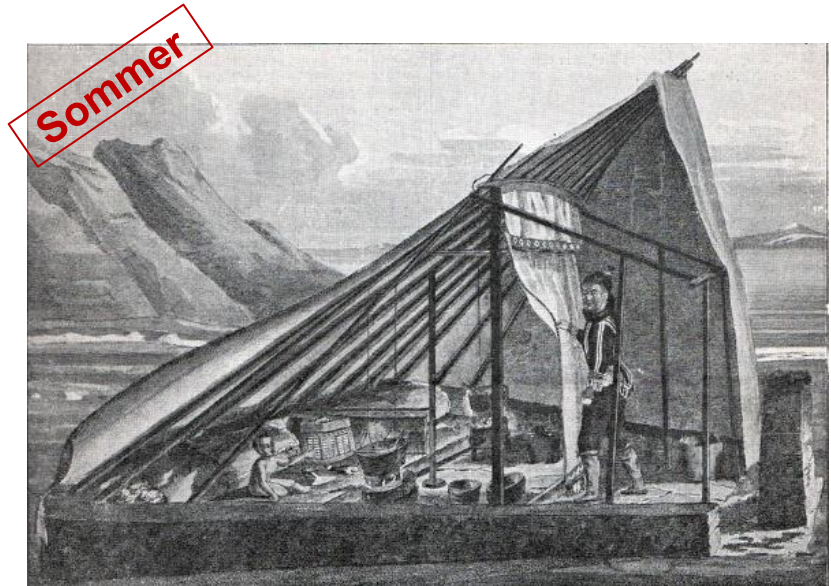
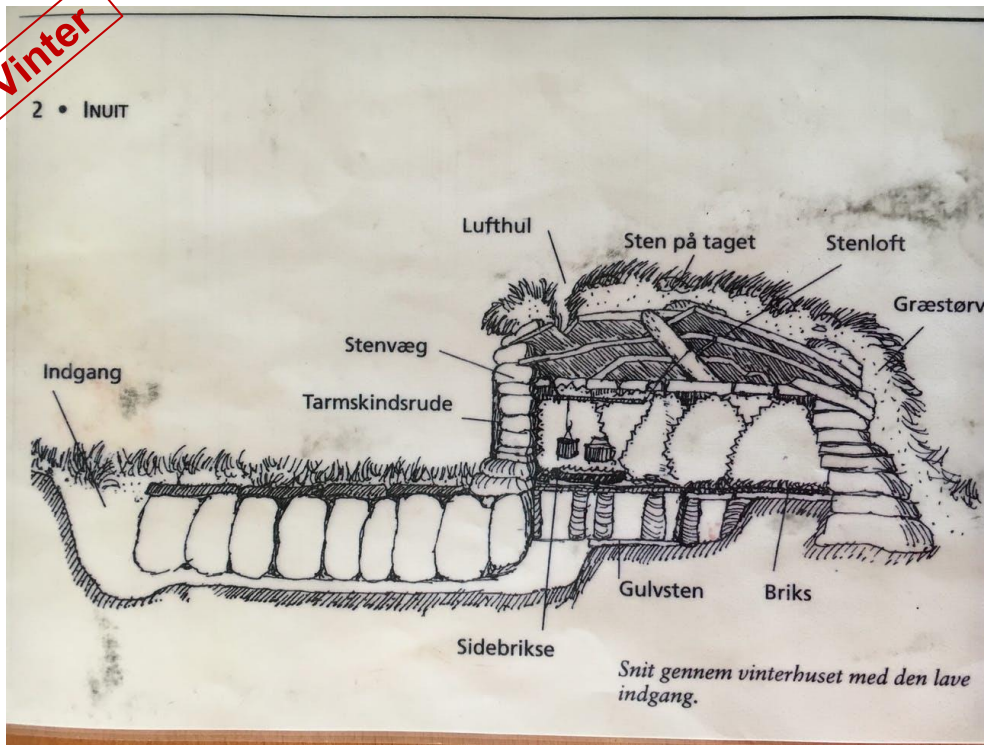
Dagens program

- Byggeriets udvikling indtil nu
- Byggemetoder i dag
- Udfordringerne i dag
  - Teknisk
  - Logistisk
  - Politisk
- Morgendagens udfordringer
  - Bæredygtighed
  - Klimaforandringer
- Konklusion?

Udvikling i grønlandsk byggeri

- Byggeteknik i de ~~gode~~ gamle dage

Skift i byggestil efter 2. verdenskrig

1950'erne

Små standard
træhuse, norsk
byggestil

1-2 etager

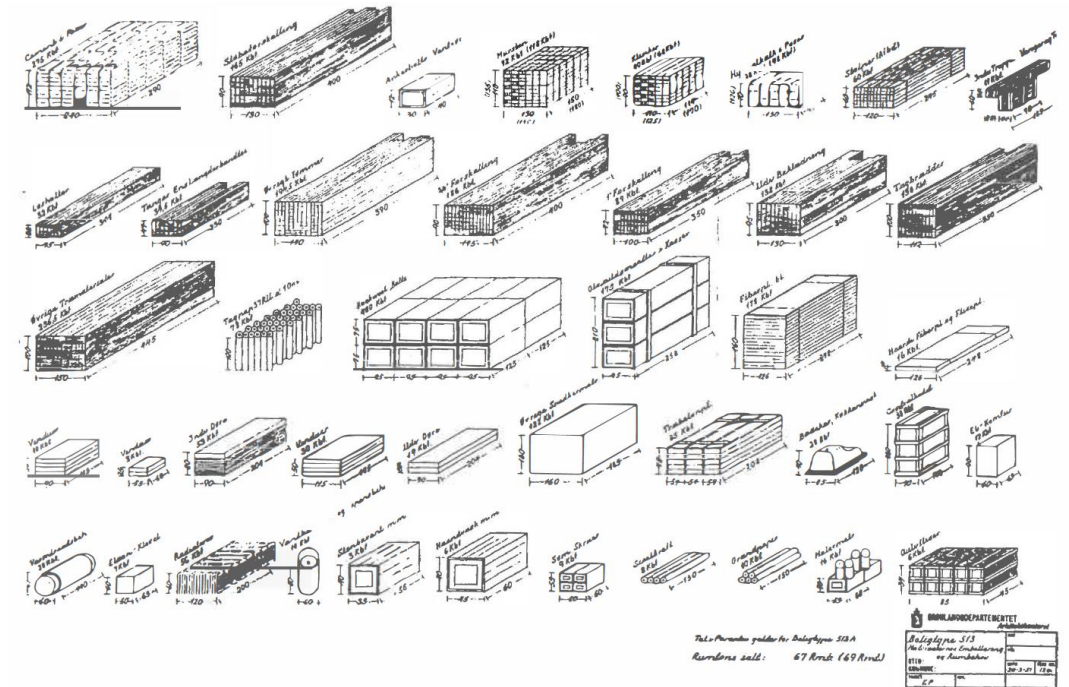
Småhuse

- Masseproducerede standard træhuse 1950s-1970s
- Sendt som samlesæt fra Danmark
- 3-10 cm mineraluld som isolering
- Eget af staten
- ~~Årlig kontrol af vedligehold~~

Moderne huse

- Standard træhuse
- 15-20 cm mineraluld som isolering
- Privatejet

Etageejendomme

Tidligere

Tre nuværende strategier

Hold os til det vi kan

Ingen træ ⇒ ingen skimmel

Kortere byggetid

Bedre anvendelse af arbejdsstyrken

1. Traditionel byggemetode:
  - In-situ støbt beton med lette facader
2. Uorganiske byggematerialer for at forhindre skimmelvækst:
  - Isolering opsat direkte på beton
3. Fokus på proces
  - Præfabrikeret betonelementer
  - CLT (massive træelementer)
  - Træ eller stålramme med isoleringselementer

Byggeriets formål - altid

Hvorfor bygger vi huse?

- Beskytte os mod klimaet
  - Nedbør
  - Blæst
  - Ubehagelige temperaturer

Vi vil bo sundt (godt indeklima)

- Beskytte os mod fjender

Byggeriets udfordringer i Grønland - altid

Hvorfor bygger vi huse?

- Beskytte os mod klimaet

- Nedbør → Både som regn og sne, isdannelser
- Blæst → Afhænger af stedet, i middel lavere end i DK men med højere max værdier
- Ubehagelige temperaturer → Lave middeltemperaturer

Vi vil bo sundt (godt indeklima)

Grønlands klima er ekstremt:
– Ikke-tilgivende
– Godt testsite
Men sjældent noget løsninger er testet for, når de kommer på markedet

Byggeriets **tekniske** udfordringer i Grønland nu

Byggeriet skal være tæt overfor nedbør

- Med kraftige vindstød samtidig med nedbør stiller det særlige krav
  - Større krav end de fleste steder i Europa
    - Vinduer (også kraftigere rammer)
    - Facadesystemer
    - Tætninger
    - Svært at holde tørt i byggeperioden
- Nedbør kan blive til is
  - Is med risiko for personskade
  - Sneophobning

Byggeriets **tekniske** udfordringer i Grønland nu

Kuldebroer (lokalt dårligere isolering):

- Isolering afbrydes
- Isolering gennemblæses

Lokale kolde områder

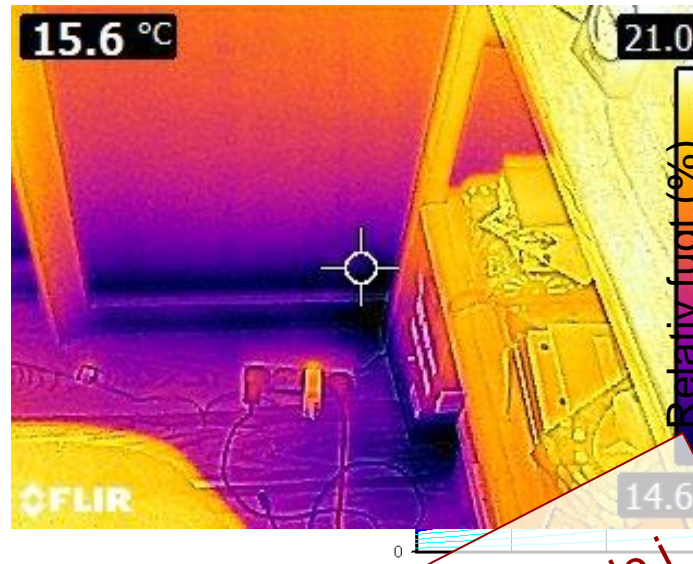
Lokalt fugtige områder

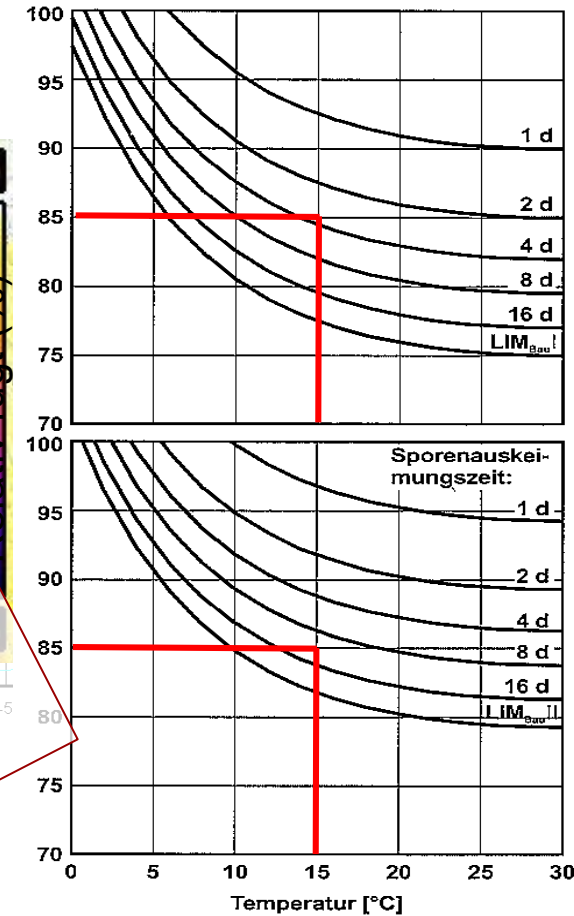
Lokale områder med skimmel

Materialevalg kan have betydning

Men husk:
Næringsbehovet er lille i forhold til fugtbehovet

Organisk materiale (tapet)
Uorganisk materiale (beton)

Byggeriets **tekniske** udfordringer i Grønland nu

Træk:

- Kolde områder kan føles som træk → Kuldebroer opfattes som træk
- Træk kan komme fra utætheder
- Det kan trække fra udeluftventiler

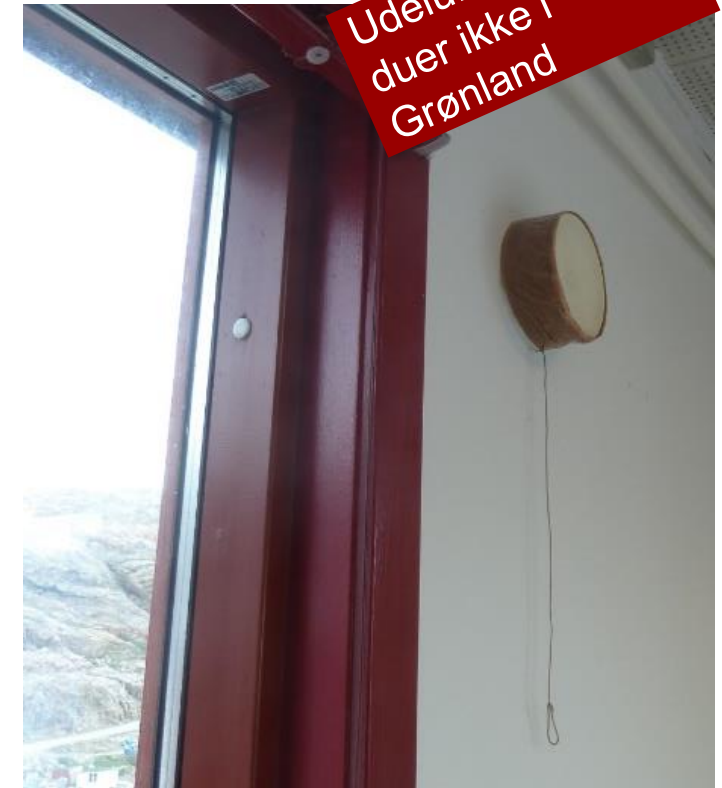
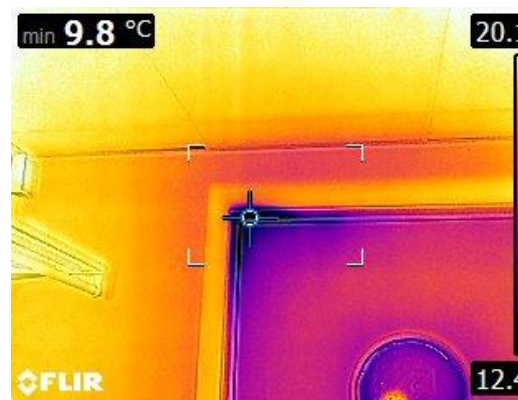
Termisk indeklima påvirkes nemt

Man tætner så godt man kan

Fugtniveauet stiger

Udeluftventiler
duer ikke i
Grønland

Byggeriets **tekniske** udfordringer i Grønland nu

Der er løsninger på de fleste tekniske problemer

Fugt:

- Fugt kan danne grobund for skimmel
- Stort problem i Grønland
- Stort problem i fx krybekældre

Men:

Den kolde udeluft indeholder ikke meget vand

Inde er den relative luftfugtighed lav

Skimmel optræder ved kolde områder, ellers er luften meget tør

Tørre slimhinder og hud samt statisk elektricitet

Byggeriets **logistiske** udfordringer i Grønland nu

Transport af materialer:

- De fleste materialer kommer fra Europa → Volumen og/eller vægt har stor betydning for pris
- Isen bestemmer over bådtransporten → Bestil i god tid og helst rigeligt
- Terrænet eller materiel afgør, hvad der kan anvendes

Byggeriets **logistiske** udfordringer i Grønland nu

Transport af arbejdskraft:

- Man kan ikke pendle → Ressourceplanlægning er vigtig
- Få eksperter, flest generalister

Vælger man en avanceret løsning, skal man sikre der er folk, der kan udføre (og vedligeholde) den

Projekterede løsninger skal afpasses efter arbejdskraftens formåen

Byggeriets **politiske** udfordringer i Grønland nu

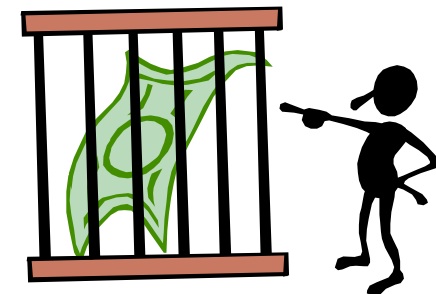
- Stor boligmangel i de større byer
- Lille samfund, lille konkurrence
- Byggeboom i de store byer

→ Meget høje priser →

Risiko for dårlig kvalitet

Sælgers marked:

⇒ Priser overstiger hvad det offentlige kan betale

Byggeriets **politiske** udfordringer i Grønland nu

- Stor boligmangel
- Lille samfund, lille konkurrence
- Byggeboom i de store byer → Meget høje priser

→ Risiko for dårlig kvalitet

- Bedre udnyttelse af arbejdskraften
- Højere effektivitet

Nye byggemetoder:

Elementbyggeri: Frigøre gode håndværkere
Spare byggetid

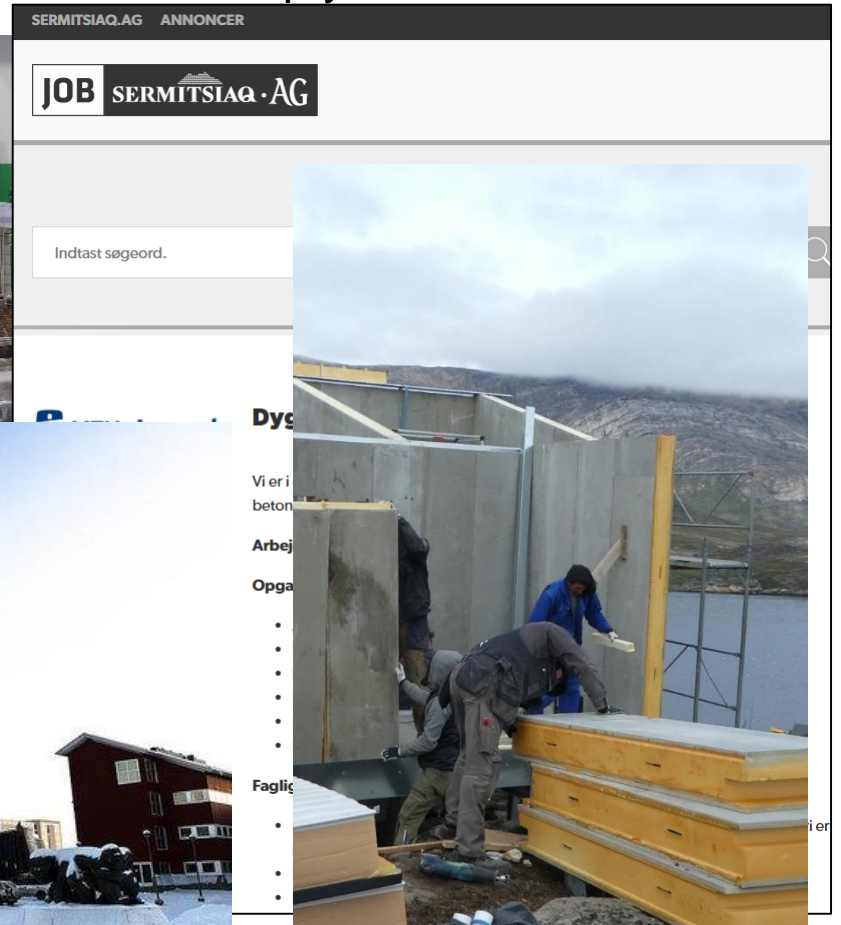
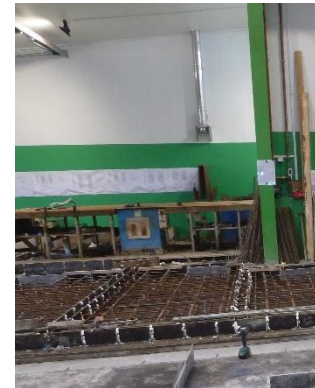
Uorganiske materialer: Reducere risiko for skimmel

Byggeriets **samlede** udfordringer i Grønland nu

Skal de politiske ønsker om elementbyggeri og uorganiske materialer opfyldes, skal de tekniske løsninger være der

- Er betonelementer løsningen?
  - Der skal opbygges elementfabrikker
  - Elementer skal kunne fragtes
- Er andre typer elementer løsningen?
  - Noget til småhuse?
  - Andet til store huse?

Byggeriets udfordringer i Grønland i morgen

Er den politiske løsning vejen frem?

- Bæredygtighed i materialevalg
  - Er bæredygtighed det samme i Grønland som i Europa?
    - Beton: Vand, sand, sten, **cement**
    - **Stål**
    - **Træ**

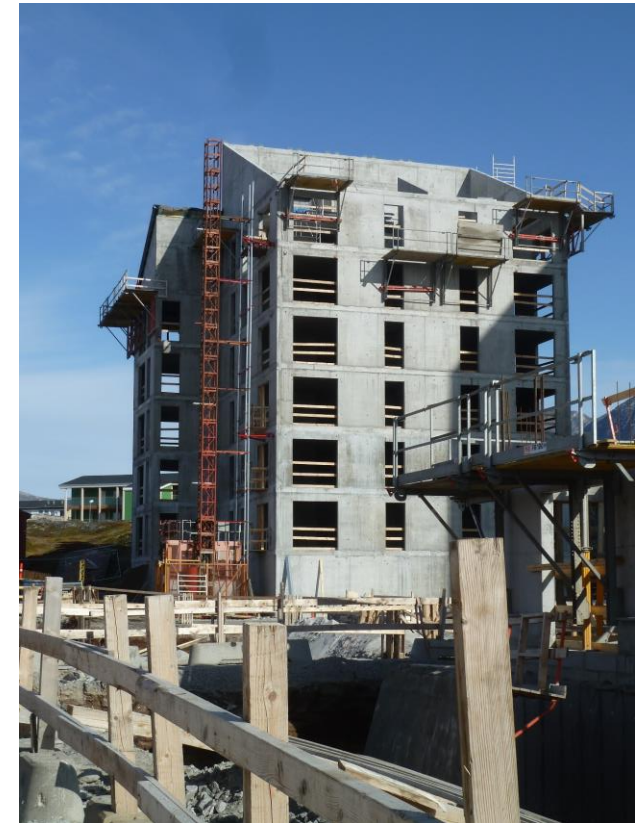

Byggeriets udfordringer i Grønland i morgen

Er den politiske løsning vejen frem?

- Bæredygtighed i materialevalg
  - Er bæredygtighed det samme i Grønland som i Europa?
    - Beton: Vand, sand, sten, **cement**
    - **Træ**
    - **Stål**
- Bæredygtighed ved metode
  - Nybyggeri
  - Renovering

Fra et bæredygtigheds-
perspektiv er
renovering
langt bedre

Byggeriets udfordringer i Grønland i morgen

Skal vi bygge helt anderledes?

Nye løsninger er sjældent testet under arktiske forhold

Byggeriets udfordringer i Grønland i morgen

Kan vi ikke lære noget fra andre arktiske egne?

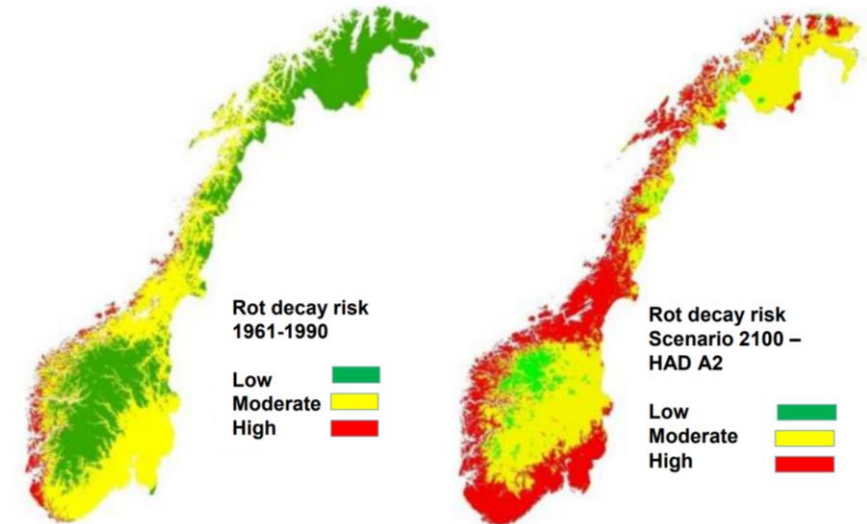
- Canada?
- Norge (Svalbard)?

Byggeriets udfordringer i Grønland i morgen

Hvad betyder klimaforandringerne?

- Begynder træet at rådne?
- Vedligehold er traditionelt ikke blevet prioriteret
  - Adgangsforhold kan være vanskelige
  - Sæsonen er kort

Kan vi konkludere noget?

At bygge i Grønland er noget andet end at bygge i Danmark:

- Klimaet er hårdere, mindre eftergivende for fejl
- Antallet af eksperter er begrænset

- Selvom vi teoretisk ved hvilke konstruktioner der duer, vil der i praksis være betydelige begrænsninger:
  - Håndværksmæssig kunnen
  - Fremskaffelse af materialer og mennesker

Projekterede løsninger skal afpasses herefter

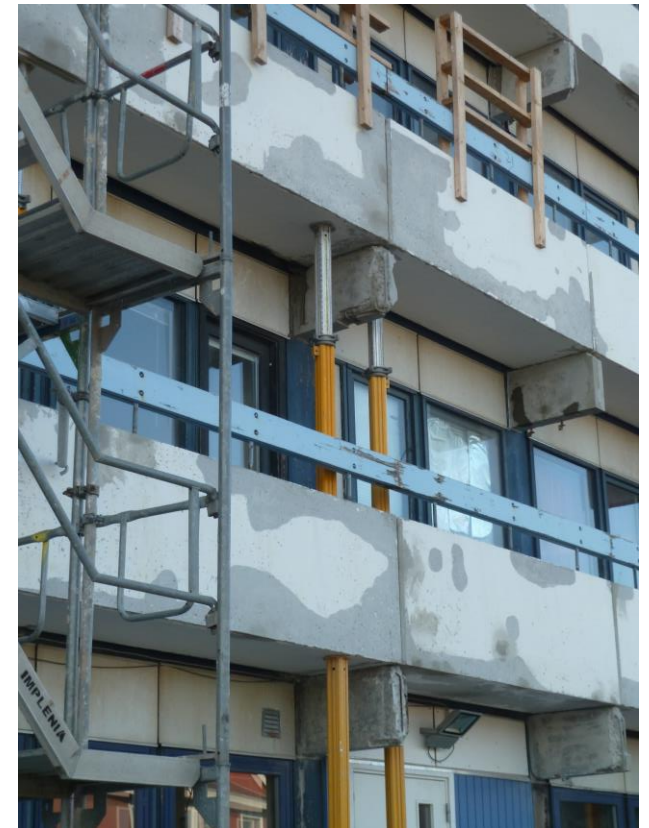

Kan vi konkludere noget?

Det er mest bæredygtigt at renovere frem for at rive ned og bygge op igen

- Hvis betonen er god, så reover
- Regelmæssigt vedligehold forlænger levetiden

Kan vi konkludere noget?

Fremtidens byggeri kan være noget vi ikke forestiller os i dag

Tak fordi I lyttede med
ebmo@byg.dtu.dk

